

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. №

Дата

147 КЗ 3/16г
21.07.16г

ДО

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

По к.д. № 3/2016г по описа на КС

МНЕНИЕ

ОТ УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА НАЦИОНАЛНИЯ СЪЮЗ НА ЮРИСКОНСУЛТИТЕ

ОТ ОСНО: Искане на омбудсмана на Република България да бъдат обявени за противоконституционни чл.78, ал.8 от ГПК и чл.161, ал. 1, изр. 3 от ДОПК и определение от 22 март 2016 г. по Конституционно дело № 3 от 2016 г.

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Във връзка с дадената ни възможност, съгласно **Определение от 22 март 2016 г. по Конституционно дело № 3 от 2016 г. на КС на Република България за изразяване на мнение по** искането на омбудсмана на Република България да бъдат обявени за противоконституционни чл.78, ал.8 от ГПК и чл.161, ал. 1, изр. 3 от ДОПК, като с това да се заличи правната възможност да бъде присъдено юрисконсултско възнаграждение на юридическо лице или едноличен търговец, когато същите са били защитавани от юрисконсулт, излагаме нашите насрещни аргументи в настоящото мнение, прието с решение на Управителния съвет на Националния съюз на юрисконсултите от 20.04.2016г.

Националният съюз на юрисконсултите от години работи за запазване правата и интересите на юрисконсултите в България, като се опитва да помогне за създаването на нормативен акт, който да ги гарантира или да постигне оптимизация чрез изменение на досегашната уредба. Едно от основните права, които искаме да извоюваме за своите членове е правото на юрисконсулта да получава част от присъденото юрисконсултско възнаграждение, което да бъде своеобразен стимул за професионално свършената работа. Към момента няма такова задължение за работодателя, а е единствено съществуваща правна възможност, след индивидуална договорка между страните. Ако на този етап, изводът е, че работодателите получават присъжданите юрисконсултски възнаграждения, а не самите юрисконсулти, на един следващ етап това положение

може да претърпи промяна, но само и единствено, ако се запази разпоредбата на чл.78, ал.1, ал.8 от ГПК в сегашната ѝ редакция.

По аргументите от Искането на омбудсмана:

Не смятаме, че липсата на ефективно предварително заплащане на труда следва да доведе до отпадане на юрисконсултското възнаграждение. Общеизвестен факт и утвърдена практика е, че то винаги се присъжда според минималните стойности, посочени в Наредба № 1 от 09 юли 2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, тоест не е пропорционално на времето и ресурсите, които юрисконсултът е изразходил в подготовка за съответното дело. Въпреки това законодателят правилно е преценил, че такова (макар и в занижен размер) се дължи и това няма връзка с трудовото възнаграждение, защото процесуалното представителство е специално по отношение на общата правна работа в едно дружество. На юридическите лица, представлявани от юрисконсулти следва да се присъждат юрисконсултски възнаграждения. Това е така, защото за времето, през което съответният юрисконсулт се подготвя и се явява в съдебно заседание, той не може да изпълнява служебните си задължения по трудовия си договор, най-често свързани с общо правно обслужване и работодателят му е лишен от възможността да се ползва от правните му консултации. Резултатите от дейността на юрисконсулта не могат да се считат за пряко обвързани с положителните резултати от основния предмет на дейност на повечето предприятия/институции. Положените усилия в неговата специфична дейност- процесуалното представителство, намират отражение до голяма степен в благоприятния изход на делото. Присъждането на юрисконсултското възнаграждение, като морален стимул за добре свършената работа е от огромно значение за професионалното самочувствие на юрисконсулта. Тук е удачно да направим паралел с адвокатската професия, като най-близка до тази на юрисконсулта. С този пример не искаме да засягаме уважаваната от нас адвокатска гилдия. В практиката има редица примери на юридически лица, които нямат щатни юрисконсулти, а сключват договор за абонаментно правно обслужване с адвокатска кантора (адвокат), в които е уговорено твърдо възнаграждение за правни консултации (писмени и устни), а отделно от това се договоря възнаграждението за процесуалното представителство, когато такова е необходимо. Следва да се отбележи, че това положение е регламентирано и в Наредба № 1 от 09 юли 2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения (чл.6, т.11). Видно е, че разликата в естеството на извършваната работа между адвокат с договор за абонаментно обслужване и юрисконсулт с трудов договор (служебно правоотношение) остава минимална. От тази гледна точка, ако бъде премахната възможността за присъждане на юрисконсултско възнаграждение за процесуално представителство, би се стигнало до несъответствие и дисбаланс в заплащането на сходен по характера си труд на сходни правни професии. За една и съща работа (процесуално представителство) едно адвокатско дружество/адвокат би взел възнаграждение, докато такова няма да се дължи за същата работа, извършена от юрисконсулт, което очевидно е несправедливо и е в разрез с конституционното правило за справедливо заплащане на труда.

Всяко физическо лице, преди да инициира съдебен процес, има право да се консултира с юрист (адвокат) за основателността на исканията си и да прецени рисковете от евентуално съдебно производство. Един от рисковете е, че при

неоснователност на претенцията си, ще трябва да заплати и разноските на ответната страна. Същите преценки се правят и от всяко дружество преди инициране на съдебен процес срещу физическо лице. Всеки юрисконсулт съветва своя работодател за евентуален изход на делото и за евентуалните разноски за адвокат. Това показва абсолютната равнопоставеност на страните и оборва твърдението на омбудсмана за ограничение правото на справедлив процес на гражданите. Дали процесът е справедлив се установява в хода на делото и на съответните горни инстанции, а най-нормално е загубилата страна да понесе последствията и да заплати изразходваните време и ресурси на спечелилата. Същите аргументи излагаме и в хипотезата при дела на юридически лица срещу администрацията. Този баланс и равнопоставеност би се нарушил, в случай че бъде уважено искането на омбудсмана и тогава юридическите лица, представлявани от юрисконсулти биха били поставени в по-неблагоприятно положение. Не на последно място би настъпил дисбаланс и в юридическата гилдия, като адвокатската професия би била поставена в по-привилегировано положение, в сравнение с юрисконсултската.

Цитираните от омбудсмана текстове от Конституцията на Република България – чл. 4, ал. 1, чл. 17, ал. 3, чл. 19, ал. 2 и чл. 121, ал.1, както и чл.6 от Европейската конвенция за правата на човека („ЕКПЧ“), нямат никакво отношение и противоречие с юрисконсултското възнаграждение, а просто е направен опит за субективно тълкуване с цел постигане на публичен интерес и отчитане на дейност, без осезаеми реални резултати. Омбудсманът не открива причините и мотивите на законодателя за процесните текстове, но това в никакъв случай не ги прави противоконституционни.

Считаме твърденията за ограничаване правото на справедлив процес предвид задължението за заплащане на такси и разноски за изцяло неоснователно. Както стана въпрос по – горе, според нас обременяването с такси и разноски е в зависимост от изхода на делото – съразмерно на отхвърлената част от иска.

Направен е опит за едностранно разглеждане на ЕКПЧ. На лицата (физически и юридически) във всички случаи е предоставено право на защита и тяхна е преценката дали да ползват адвокат, юрисконсулт или служебен защитник, което законосъобразно и правилно е материализирано във вътрешното законодателство на Република България, вкл. чрез посочените разпоредби от ГПК и ДОПК, предмет на делото, които според нас следва да запазят действието си.

В отношенията между лицата, физически или юридически, винаги би следвало да съществува равнопоставеност, особено в облигационноправните отношения във връзка със свободата на договаряне. След като физическите лица имат право на защита, същото би следвало по принципа на равнопоставеност да имат и юридическите лица, независимо дали ползват услугите на адвокат или юрисконсулт, както и държавните органи и организации. В тази връзка, обръщаме внимание на обстоятелството, че повод за разглеждане на конкретното дело е неизпълнение на задължение от страна на физически или юридически лица – незаплащане на сметки, а никой не може да черпи права от собственото си виновно поведение – принцип в правото. Не би следвало проблемите от възникнал конкретен частен случай да рефлектират върху нормативната база, отнасяща се до обществени отношения, за които има нормативна регулация още в предходните редакции на ГПК и са доказали своята значимост. Неизпълнението на

определени договорни задължения към „Топлофикация“ ЕАД от страна на неизправни длъжници и съответните действия, които дружеството предприема в тази връзка, не би следвало да се квалифицират като нарушение на разпоредбата на чл.19, ал.2 от Конституцията, тъй като в изпълнение на конституционните принципи са създадени регулаторни органи, които следят за еднакви правни условия за стопанска дейност, за предотвратяване на злоупотребата с монополизма, нелоялната конкуренция и защита на правата на потребителя – КЗК, КЕВР, КЗП и т.н. Към настоящия момент не е известно да има картелно споразумение между топлофикационни дружества, банки, финансови институции и др., относно претендирани юрисконсултски възнаграждения в производствата.

Считаме логиката на омбудсмана за погрешна, тъй като, за постигане на изложената в искането ѝ цел, по аналогия би следвало процесът да се освободи изобщо от такси и разноски – такса за вещи лица, държавна такса за съда, възнаграждение за свидетели, което би било противоречие с разпоредбата на чл.48 от Конституцията, тъй като би довело до липса на овъзмездяване на труда на другите участници в процеса.

По отношение правото на възнаграждение на юрисконсултите в държавни и общински структури следва да бъде отбелязано, че осъществявайки процесуално представителство, юрисконсултите защитават обществения интерес, материализиран в законодателството на Република България чрез законодателната власт. Недопустимо е част от интересите на българското общество да бъдат ошетени за сметка на друга част от българското общество, тъй като промяната на атакуваните разпоредби от ГПК и ДОПК биха стимулирали част от българските граждани към неспазване на закона, а в момента именно рискът от обременяване с разноски има превенционално действие по отношение защита интересите на обществото като цяло, в защитата на лоялната част от потребителите на услуги в българското общество. В подкрепа на гореизложеното са разпоредбите на чл. 58 и чл.60 от Конституцията.

За привилегирован режим за определени субекти – администрации, юридически лица и еднолични търговци, които са защитавани от юрисконсулти, като ги поставят в по – благоприятно положение в сравнение с други лица –гражданите и юридическите лица, които нямат назначени юрисконсулти, изобщо не може да се говори, защото както стана въпрос от една страна, „назначаването“ или „упълномощаването“ е въпрос на избор на лицето, от друга страна, загубилите процеса юридически лица и държавни органи и организации също понасят неблагоприятните последици от процеса по отношение на процесуално представителство – осъждани са за разноски в процеса.

Дами и господа конституционни съдии, призоваваме Ви при разглеждане на делото да отчетете и това какъв ефект би имало уважаването на искането на омбудсмана. Един от основните аргументи за инициране на дело № 3 от 2016 г. е, че гражданите (физически лица) се поставят в неблагоприятно положение при заплащане на разноски към юридически лица. В този смисъл, ние сме убедени, че при евентуално обявяване на чл.78, ал.8 от ГПК и чл.161, ал. 1, изр. 3 от ДОПК за противоконституционни, не само няма да се постигне по-благоприятен ефект за физическите лица, а биха последвали утежнения. Нищо няма да попречи на дружествата да си наемат адвокати, които могат да претендират разноски над минимално установените в Наредбата. Считаме, че при внасянето на искането си

омбудсманът не е предвидил възможните злоупотреби, които могат да настъпят – всяко лице, знаейки че няма да плаща разноски срещу дружество, представлявано от юриконсулт, може да злоупотреби с това и значително да нараснат делата срещу юридически лица, представлявани от юриконсулти, дори изначално ищецът да е убеден, че правото не е на негова страна.

Особено искане:

1. Предвид обстоятелството, че процесното искане засяга изцяло интересите на едно цяло съсловие, чиито права и регламентирана дейност Националният съюз на юриконсултите защитава и отстоява, считаме за необходимо и молим да бъдем конституирани като заинтересована страна по настоящото конституционно дело.

В случай, че особеното искане бъде уважено, молим настоящото мнение да се счита за становище по смисъла на чл.20а, ал.2 от Правилника за организацията и дейността на Конституционния съд;

2. С оглед на това, че е постъпило допълнително уточнение на искането от страна на вносителя, молим същото да ни бъде връчено, като ни бъде дадена възможност и срок за допълнително становище по него.

Уважаеми дами и господа Конституционни съдии,

С оглед на гореизложеното, считаме че исканията на омбудсмана на Република България за обявяване на противоконституционни на чл.78, ал.8 от ГПК и чл.161, ал. 1, изр. 3 от ДОПК, са неоснователни и следва да бъдат отхвърлени.

Приложение: Копие от настоящото за всички заинтересовани страни.

Председател на УС на НСЮ:

Кристина Димитрова